

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 16Co/71/2011
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8110225153
Dátum vydania rozhodnutia: 08. 12. 2011
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Anna Kovaľová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2011:8110225153.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Anny Kovaľovej a sudcov JUDr. Branislava Brezu a JUDr. Martina Fil'akovského v právnej veci žalobcu C. N., nar. XX. XX. XXXX, bytom N., C. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom vo Svidníku, Ul. Sovietskych hrdinov 163/66 proti žalovanej POHOTOVOSŤ, s. r. o., Bratislava, Pribinova 25, IČO: 35 807 598 o zaplatenie 584,27 Eur s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 29. 03. 2011 č. k. 12C 222/2010-56 takto jednohlasne

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Žalovaný je povinný uhradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania vo výške 32,80 Eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku na účet JUDr. Igora Šafranka, advokáta.

o d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi 584,27 Eur v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia a nahradiť trovy konania vo výške 212,69 Eur na účet právneho zástupcu v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že mal za preukázané, že na strane žalovaného vzniklo bezdôvodné obohatenie, ktoré žalovaná musí vydať žalobcovi. Výška bezdôvodného obohatenia v danom prípade je totožná s poplatkami za poskytnutý úver v sume 17 600 Sk, t. j. 584,27 Eur. Poukázal, že v prejednávanom prípade sa súdu javí uzavretá zmluva ako zmluva, ktorá by mala podliehať úprave zmlúv o spotrebiteľských úveroch (zákona č. 258/2001 Z. z.), pričom poplatok za poskytnutie úveru najviac predstavuje 44 % úveru za obdobie 4 mesiacov. S ohľadom na uvedené pri takýchto pochybnostiach bolo namieste skúmať, či predmetný právny úkon nie je právnym úkonom, ktorým sa regulácia ohľadom uvádzania „RPMN“ obchádza a teda tento právny úkon bol v konečnom dôsledku neplatný aj pre obchádzanie zákona (§ 39 OZ). Obchádzanie zákona spočíva vo vylúčení záväzného pravidla zámerným použitím prostriedku, ktorý sám osebe nie je zákonom zakázaný, v dôsledku čoho sa uvedený stav stane z hľadiska pozitívneho práva nenapadnuteľný. Predstavuje postup, pri ktorom sa niekto správa síce „naoko“ podľa práva, ale za tým účelom, aby dosiahol výsledok, ktorý je právnymi normami nepredvídaný a nežiaduci. Poukázal na ust. § 53 ods. 1 OZ, v zmysle ktorého spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). Poukázal aj na ust. § 53 ods. 4 OZ, v zmysle ktorého neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné a ust. § 451 ods. 2 OZ.

Dospel k záveru, že zmluva uzatvorená medzi žalobcom a žalovanou dňa 16. 04. 2007, ktorá bola uzatvorená ako medzi spotrebiteľom a dodávateľom, je spotrebiteľskou zmluvou, napriek dojednaniu vo „variante B“, že sa spotrebiteľ - žalobca zaviazal splatiť úver štyrmi splátkami v lehote nepresahujúcej 12 mesiacov. Vychádzal aj z predloženého výpisu poskytnutých úverov žalovaným žalobcovi v rozsahu od 23. 11. 2001 do 26. 11. 2007, kedy mu bolo poskytnutých spolu 13 úverov a ďalších 7 úverov jeho manželke. V roku 2006 v mesiaci október žalovaný poskytol žalobcovi dokonca dva úvery, a to dňa 06. 10. 2006 v sume 863,04 Eur, dňa 20. 10. 2006 v sume 1659,70 Eur a v apríli 2007 predmetný úver v sume 1 327,76 Eur, u ktorého následne po neuhrazení splátok predĺžil splatnosť do 25. 11. 2007. Z toho je zrejmé, že žalovaný účelovo obchádzal ustanovenia chrániace spotrebiteľov využitím formálnej dohody, že úver bude splatený v štyroch splátkach v lehote nepresahujúcej 12 mesiacov v zmysle § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Mal za to, že zmluva, ktorá je predmetom sporu, je zmluvou spotrebiteľskou. Poukázal na ust. § 54 ods. 2 OZ, v zmysle ktorého v pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.

Uviedol, že predmetom konania je suma 584,57 Eur ako poplatok za poskytnutý spotrebiteľský úver v sume 1 327,76 Eur. Pohľadávka žalobcu vyplýva zo zmluvy č. 8250985 zo dňa 16. 04. 2007, ktorú so žalovanou uzavrel tak, že žalovaný ako veriteľ sa zaviazal poskytnúť dlžníkovi úver v sume 40 000 Sk a dlžník sa zaviazal zaplatiť veriteľovi túto sumu zvýšenú o poplatok vo výške 17 600 Sk (584,27 Eur). Ako vyplýva zo zmluvy o úvere (č.l. 15 spisu), žalobca sa zaviazal zaplatiť tento úver v štyroch mesačných splátkach po 14 400 Sk od 12. 05. 2007. Z predloženej sumarizácie poskytnutých úverov žalovaným žalobcovi mal zistené, že tento mu v roku 2001 poskytol úver v sume 398,33 Eur. V roku 2003 mu boli poskytnuté tri takéto spotrebiteľské úvery, a to 01. 04. 2003, 10. 09. 2003, a 19. 12. 2003. V roku 2004 dva spotrebiteľské úvery, a to v hodnote po 1 659,70 Eur. V roku 2005 úver 1 659,70 Eur, 26. 07. 2005 úver v hodnote 1 659,70 Eur. V marci 2006 v hodnote 1 327,76 Eur, v októbri 2006 v sume 863,04 Eur, 20. 10. 2006 v sume 1 659,70 Eur a 16. 04. 2007 v sume 1 327,76 Eur, z ktorého titulom bezdôvodného obohatenia sa domáha v tejto právnej veci vrátenia sumy 584,27 Eur žalobca. Ďalší úver bol poskytnutý žalovaným žalobcovi dňa 26. 11. 2007 v sume 995,82 Eur. Žalobca na pojednávaní poukázal, že v krátkych časových intervaloch bolo poskytnutých žalovaným viacero spotrebiteľských úverov v snahe vyhnúť sa režimu spotrebiteľských úverov a ustanoveniam platných v zákone č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Konanie žalovaného v skutočnosti zastieralo poskytnutie klasického spotrebiteľského úveru, čo je nekalou praktikou a v tomto prípade poukázal na to, že ide o neprijateľnú podmienku, čo spôsobuje neplatnosť celej zmluvy podľa ust. § 39 OZ. V ďalšom poukázal na ustanovenia smernice 87/102 EHS, a to čl. 14 ods. 1 a ods. 2 rozhodnutia Súdneho dvora týkajúce sa smernice 93/13/ EHS - nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách vo veci C-168/05 Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL, na vyjadrenia generálneho riaditeľstva pre spravodlivosť Európskej komisie k sťažnosti s podnikateľskými praktikami spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o., na ďalšie rozhodnutia Súdneho dvora a na písomné pripomienky vo veci prejudiciálneho konania POHOTOVOSTĚ, s. r. o. proti Ivete J..

S ohľadom na vyššie uvedené preto žalobe vyhovel a o trovách konania rozhodol podľa ust. § 142 ods. 1 O. s. p., v zmysle ktorého úspešnému účastníkovi priznal trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia.

Proti tomuto rozsudku v zákonom stanovenej lehote podal odvolanie žalovaný. Uviedol, že prvostupňový súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho posúdenia veci a postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Poukázal na to, že prvostupňový súd vychádzal z predloženého výpisu poskytnutých úverov žalobcovi a vyvodil záver, že žalovaný účelovo obchádzal ustanovenia chrániace spotrebiteľov využitím formálnej dohody, že úver bude splácaný v 4 splátkach, čím sa mal dopustiť obchádzania zákona, v dôsledku čoho je právny úkon neplatný. Z výpisu poskytnutých úverov, ktoré súdu ako dôkaz predložil žalobca, nevyplýva skutočnosť, že žalovaný poskytoval žalobcovi úvery, ktoré chce splatiť maximálne v 4 splátkach v lehote nepresahujúcej 12 mesiacov, čím mal žalovaný spôsobiť obchádzanie zákona. Je totiž preukázateľné, že z 13 úverov, ktoré boli vo výpise poskytnutých úverov, bolo až 6 úverov poskytnutých, lenže žalobca ich bol povinný splácať vo viac ako 4 mesačných splátkach. Žalovaný zároveň nemal možnosť sa k dôkazu (prehľad splátok) vyjadriť, nakoľko nebol s návrhom na vykonanie tohto dôkazu a ani so samotným dôkazom vôbec oboznámený, čím prišlo k porušeniu ust. § 123 O. s. p., na základe

ktorého účastníci majú právo sa vyjadriť k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali. Musí sa rešpektovať ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku, najmä ust. § 122 ods. 2 a ust. § 123 O. s. p., pretože pri rozhodovaní možno prihliadať len na tie dôkazy, ktoré boli riadne vykonané a tieto dôkazy možno hodnotiť v zmysle ust. § 132 O. s. p. Ak by bol súd žalovanému tieto dôkazy na vyjadrenie predložil, dozvedel by sa, že žalovaný klientom v období od roku 2001 až do roku 2007 poskytoval úvery v rozpätí od 100 Eur do 3 500 Eur za obdobie od 4 do 48 týždňov, pričom klient si mohol vybrať z podmienok, za ktorých spoločnosť poskytuje úvery, a to, či bude splácať v pravidelných mesačných alebo pravidelných 14-dňových splátkach a v tomto intervale si určí aj deň splatnosti splátky. Zároveň by sa súd dozvedel, že až 6 úverov bolo žalobcovi poskytnutých tak, že žalobca ich bol povinný splácať vo viac ako 4-mesačných splátkach, pričom si ich určil vždy v žiadosti o úvere. Z toho logicky vyplýva, že ak z 13 úverov uvedených vo výpise bolo 6 úverov poskytnutých na splátky presahujúce obdobie 4 mesiacov, nemožno hovoriť o snahe žalovaného obchádzať ust. § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 258/2001 Z. z. Ak by totiž žalovaný mal záujem obchádzať toto ustanovenie, poskytol by žalobcovi všetky úvery na splátky nepresahujúce 4 mesiace. Z toho je jednoznačné, že súd pri tomto postupe odňal žalovanému možnosť konať pred súdom a že žalovaný sa nedopustil svojim konaním obchádzania zákona, a teda zmluva o úvere je platná. Prvostupňový súd nesprávne vec posúdil, pokiaľ ide o posúdenie zmluvy o úvere č. 8250985 podľa zákona č. 258/2001 Z. z., keď zmluvu o úvere zo dňa 16. 04. 2007 pod č. 8250985 posúdil ako zmluvu o spotrebiteľskom úvere v zmysle zákona č. 258/2001 Z. z. Podľa jeho názoru uvedenú zmluvu nie je možné považovať za zmluvu o spotrebiteľskom úvere v zmysle zákona o spotrebiteľských úveroch v znení platnom v čase jej uzatvorenia. V zmysle ust. § 1 ods. 2 písm. f) tohto zákona sa tento zákon nevzťahuje na zmluvy, na ktorých základe sa vyžaduje, že spotrebiteľ úver splatí v lehote nepresahujúcej 3 mesiace alebo maximálne štyrmi splátkami v lehote nepresahujúcej 12 mesiacov. Zo zmluvy o úvere vyplýva, že žalobca so zmluvou o úvere sa zaviazal úver vrátiť v 4 pravidelných mesačných splátkach, teda mal úver spolu s príslušným poplatkom vrátiť žalovanému v 4 splátkach.

Keďže na predmetnú zmluvu sa nevzťahuje zákon č. 258/2001 Z. z., nemôže byť predmetná zmluva o úvere klasifikovaná ako zmluva o spotrebiteľskom úvere v zmysle zákona č. 258/2001 Z. z., a teda táto zmluva nemusela obsahovať ani ročnú percentuálnu mieru nákladov. Bol toho názoru, že plnením žalobcu v zmysle uzatvorenej zmluvy nedošlo k bezdôvodnému obohateniu žalovaného v zmysle ust. § 451 OZ. Vzniesol aj námietku premlčania uplatňovaného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, pretože žalobca sa nedomáhal vydania bezdôvodného obohatenia v zákonom stanovenej dvojročnej lehote. Nestotožnil sa ani s rozhodnutím o trovách konania. Súd rozhodol vo veci samej bez toho, aby bolo právoplatne rozhodnuté o jeho miestnej príslušnosti. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu na ďalšie konanie

K podanému odvolaniu sa vyjadril žalobca. K námietke miestnej nepríslušnosti uviedol, že za spotrebiteľské zmluvy sa považujú podľa ust. § 23a zákona č. 654/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa aj zmluvy podľa Obchodného zákonníka, preto aj predmetný spor z úveru ako absolútneho obchodu upraveného v Obchodnom zákonníku je sporom zo spotrebiteľskej zmluvy. Tým je daná na výber podľa ust. § 87 písm. f) O. s. p. aj príslušnosť OS Prešov, v obvode ktorého má žalobca ako spotrebiteľ úverovej služby bydlisko. K námietke premlčania uviedol, že žalovaná neustále argumentuje Obchodným zákonníkom, a preto nemôže byť predmetný nárok premlčaný, vzhľadom na 4-ročnú premlčaciu dobu upravenú v Obchodnom zákonníku. Ide o aplikáciu ust. § 54 OZ, ktorý zakazuje dojednávania nevýhodnejších ustanovení ako upravuje Občiansky zákonník. Štvorročná premlčacia doba je však v danom prípade pre spotrebiteľa výhodnejšia, a preto v tejto časti je potrebné aplikovať Obchodný zákonník. Navyiac tvrdí, že ide o 10-ročnú objektívnu premlčaciu dobu, vzhľadom na to, že žalovaný dobre vedel, čo robí, že sa obohacuje na jeho úkor a bol s tým uzrozmeneý a že jeho námietka nie je dôvodná. K námietke týkajúcej sa neplatnosti zmluvy o úvere uviedol, že dostal sa do úverového zaťaženia z dôvodu, že bol ručiteľom, chcel pomôcť a pre nesplácanie priamym dlžníkom musel splácať ako ručiteľ a keďže mu príjem nestačil, bol odkázaný na úvery a pôžičky. Uvedené úžerné úvery neboli výnimkou. Predmetný úver je za cenu okolo 100 % p. a. Nie je jednoduché splácať úžerné úvery. Netušil, že sú neplatné a bral úver na úver. Zdôraznil, že nikdy si nič nekúpil, všetky úvery bral len, aby zvládol splácať úvery a neprišiel o strechu nad hlavou s rodinou, s manželkou a dvoma deťmi. Zobral až 56 úverov, čo je neuveriteľné. Doposiaľ splatil 53 a na úrokoch a poplatkoch preplatil 1 600 000 Sk (53 110 Eur). Postupne mu aj tak nebankovky zobrali byt, rodinný dom starých rodičov a záhradu. Priložil aj zoznam úverov. Ďalej uviedol, že žalovaný poskytol jemu a manželke 21 úverov. Priznal určitú

mieru zodpovednosti len v súvislosti so starostlivosťou o deti a manželku a o záchranu obydlia. Žalovaný prostredníctvom svojho zástupcu zriaďoval voči spotrebiteľom záložné práva, využíval rozhodcovské konania. Vzhľadom na povahu, obsah úverov a všetky okolnosti, za ktorých bol úver uzavretý, je plne opodstatnený záver o neplatnosti právneho úkonu podľa ust. § 41 OZ v celom rozsahu. Prebiehalo to tak, že spotrebiteľ, keď nemá na živobytie a na splátky, tak diler POHOTOVOSTI neváhal ponúknuť ďalší úver, ktorý sa použil na splatenie skoršieho úveru. Diler zarobil percentá, žalovaná mala novú zmluvu a spotrebiteľ obrovské bremeno z úžerného vzťahu. Ide o nedostatok odbornej starostlivosti veriteľa. Poukázal aj na príklady, keď súdy netolerovali nižšie ceny úverov a jemu žalovaná poskytla úvery zásadne nad 100 %, a pritom bolo zjavné, že je vo veľmi ťažkej životnej situácii. Na iný názor ako na názor, že ide o úžeru, dôvod nevidí. Považuje to za dôležité konštatovanie, pretože je to dôvod absolútnej neplatnosti úveru pre rozpor s dobrými mravmi. Najvyšší súd v obdobnej veci 1MCdo 1/2009 za odporujúce dobrým mravom považoval 60 % úroky, obdobne pre porovnanie aj Najvyšší súd ČR vo veci 21Cdo 1484/2004, Krajský súd v Trenčíne vo veci 17Co 313/2010 za neplatné pre rozpor s dobrými mravmi označuje 24 % úroky a Krajský súd v Prešove vo veci 3Co 67/2008 úroky nad 25 %. Vo všetkých uvedených rozhodnutiach súdy konštatovali enormnú výšku úrokov oproti bankám. Je zjavné, že žalovaný skladá účelovo úroky z poplatkov, aby neboli vysoké. Poplatok v tak vysokej výške je neobhájiteľný a z ekonomického hľadiska ide o zakrytie úrokov, aby neboli vysoké, pretože banky pre porovnanie majú obdobné poplatky za spracovanie zmluvy len cca o 1 % - 2 %. Stotožňuje sa so všetkými výhradami EÚ v liste zo dňa 14. 09. 2010, ktoré dokresľujú dôsledky úžerných praktík pre spotrebiteľov. Úvery sú neplatné ako celok, pretože cena je v rozpore s dobrými mravmi a zostala už len otázka, čo so zvyškom zmluvy, vzhľadom na okolnosti úveru (viď rozsudok NS ČR 21Cdo 1484/2004). Navrhol odlišné právne posúdenie inak rovnakého záveru, ktorý je aj o neplatnosti právneho úkonu, a preto navrhol zaslať vyjadrenie žalovanému s primeranou lehotou na vyjadrenie. Uvedené riešenie navrhuje odvolaciemu súdu z dôvodu, že zastáva názor, že predmetná vec je vhodná na prejudiciálne konanie k výkladu čl. 14 smernice Rady 87/102/EHS o spotrebiteľských úveroch. K otázke týkajúcej sa spotrebiteľských problémov a spotrebiteľských otázok v odvolaní uviedol, že pri právnom posúdení veci podľa predchádzajúcej časti o neplatnosti úveru nie je z hľadiska procesnej ekonomiky potrebné sa zaoberať ďalšími otázkami, no predmetná vec môže objasniť jednu z nekalých obchodných praktík žalovaného, a preto reagoval aj na ďalšie odvolacie dôvody týkajúce sa spotrebiteľského práva. Uviedol, že zo strany žalovaného, ako aj zo strany jeho obchodného zástupcu, dochádzalo k cielenému konaniu, viac ako polovica úverov žalovaného bola zorganizovaná tak, že si ani neuvedomil, že pri formalistickom prístupe bude vylúčený z ochrany spotrebiteľa pri spotrebiteľských úveroch. Všetko znovu súviselo s nedostatkom odbornej starostlivosti a zjavne bezstarostným ponúkaním ďalšieho a ďalšieho veľmi drahého úveru, a to na splatenie predchádzajúceho úveru. To, že niektoré úvery boli na dlhšie obdobie, ešte nevylučuje nekalú obchodnú praktiku. Osoba, ktorá mešká s platením podľa zmluvy, berie akúkoľvek ponuku na preúverovanie, aby nenastúpili sankcie, rozhodca, exekúcia, výkon záložného práva, strata obydlia atď. Prolongovanie splátok len nasvedčuje jeho zúfalej finančnej situácii, ktorú žalovaný nebral do úvahy. Obdobné úmysly s vylúčením spotrebiteľa z ochrany sa potvrdili aj pri zámernom vyznačovaní účelu úveru, o čom svedčí aj predbežné opatrenie súdu a svedkovia, že ide o inštrukcie z ústredia firmy. Žalovaný sa aj vo veci C-76/2010 POHOTOVOSŤ/Korčkovská bránil, že jeho úver nemusí mať RPMN, no Európska komisia v pripomienkach čl. 17 tento názor nemala. Preto navrhol, ak by pre prípad súd nepotvrdil rozsudok z dôvodu neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi, riešiť prejudiciálnu otázku, či „sa má uplatniť na spotrebiteľa ochrana podľa predpisov o spotrebiteľských úveroch, ak došlo k porušeniu čl. 14 ods. 2 smernice Rady 87/102/EHS o aproximácii zákonov, iných predpisov, správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru a zmluva formálne predstavuje výnimku zo spotrebiteľského úveru“? Odôvodnil to tým, že prvostupňový súd aplikoval dôvodne objektívne právo v súlade s cieľmi citovanej smernice, no žalovaný vzniesol pochybnosti a za takéhoto stavu by odvolací súd mohol predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku. K jednotlivým vadám konania uviedol, že za stavu, že sa žalovaný nezúčastňuje pojednávania so žalobcom, nemôže ani reagovať na dôkazy a námietka odňatia možnosti konať pred súdom by sa mala vyhodnotiť v spojení s nedostavením sa na pojednávania. Navrhol rozsudok s odlišným právnym posúdením veci potvrdiť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania za 1 úkon spolu vo výške 32,80 Eur.

Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O. s. p., vec prejednal v súlade s ust. § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že súd prvého

stupňa vo veci správne zistil skutkový stav, správne vyvodil právne závery a vo veci aj správne rozhodol, pričom odvolací súd konštatuje správnosť odôvodnenia tohto rozhodnutia.

Vzhľadom však na to, že predmetná vec nebola prvostupňovým súdom doposiaľ posudzovaná z hľadiska využitia ľahkomyseľnosti dlžníka pri úvere za neprimeranú cenu úveru, odvolací súd oboznámil účastníkov konania s takýmto právnym posúdením. Žalovaný síce na toto právne posúdenie nereagoval, avšak vo vyjadrení poukazoval na tieseň, ktorá podľa neho nemá právny význam. Odvolací súd zaslal účastníkom konania výzvu podľa ust. § 213 ods. 2 O. s. p. a predmetný rozsudok potvrdil, pretože je vo výroku správny aj vo svetle nového posúdenia veci (§ 219 ods. 1 O. s. p.).

Podľa ust. § 213 ods. 2 O. s. p., ak je odvolací súd názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní vo veci nebolo použité a je pre rozhodovanie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Prvostupňový súd správne uzavrel, že ide o vzťah zo spotrebiteľskej zmluvy a rovnako správny je aj záver o zákonom pravidle, že spotrebiteľský úver je bezúročný a bez poplatkov, ak zmluva neobsahuje RPMN (§ 4 ods.2 zákona o spotrebiteľských úveroch). Odvolací súd sa stotožňuje aj so záverom, že pri úmysle obísť inštitút spotrebiteľského úveru, je treba spotrebiteľovi garantovať ochranu v režime spotrebiteľských úverov.

Najvýznamnejšou normou regulujúcou spoločenské vzťahy pri spotrebiteľských úveroch je už spomenutý zákon o spotrebiteľských úveroch, ktorý však nijako nevylučuje aplikáciu kódexových ustanovení o vadnosti právnych úkonov (najmä § 37, § 39 OZ).

V predmetnej veci sa stala predmetom súdnej kontroly z hľadiska princípov absolútnej neplatnosti právnych úkonov zmluva o úvere zo dňa 16. 04. 2007 č. 8250985, podľa ktorej žalovaný nebankový subjekt poskytol žalobcovi na štyri mesiace úver 40 000 Sk (1 328 Eur) za poplatok 17 600 Sk (584 Eur), teda v prepočte na ročné vyjadrenie ceny úveru per annum ide o úver za cenu 132 %. Už len samotná skutočnosť, že cenu úveru vyjadruje trojciferné číslo je zarážajúca a odôvodňujúca zvýšenú pozornosť z hľadiska prvkov úžery a vadnosti právneho úkonu.

Okrem zjavne neprimeranej ceny úveru sprevádzali predmetný úverový vzťah neštandardné okolnosti. Žalobca spolu s manželkou zobrali celkovo 56 úverov a z toho od žalovaného 21 úverov, splatili 53 úverov a na úrokoch a poplatkoch už zaplatili rôznym nebankovým subjektom 1 600 000 Sk (53 110 Eur). Z úverov od žalovaného je zrejмый takzvaný aspekt „úveru na úver“. Lavínu úverov malo spustiť ručenie žalobcu inej osobe a postupne úverové spoločnosti postihli žalobcovi byt, pozemok a dokonca v súvislosti so zabezpečením aj rodinný dom starých rodičov.

Podľa prehľadu úverov žalobcu s manželkou je zřejмый, že dojednávane úverov bolo značne intenzívne a medzi jednotlivými úvermi boli veľmi krátke obdobia. Napríklad medzi úvermi zo dňa 09. 09. 2004 č. 8250464 a zo dňa 18. 11. 2004 č. 8250507 je doba kratšia ako tri mesiace a medzi úvermi zo dňa 13. 08. 2004 č. 8250452 a zo dňa 09. 09. 2004 č. 8250464 ani len jeden mesiac.

Spravidla išlo o úvery v nižších výškach, ale za vysokú cenu dosahujúcu cca 100% p.a. Ak sa však drobné úvery za vysokú cenu poskytujú tomu istému spotrebiteľovi po sebe, niet z hľadiska možného negatívneho sociálneho dopadu na sociálnu sféru dlžníka dôvod rozlišovať medzi objemovo väčším úverom a viacerými drobnými úvermi.

Nový úver za vysokú cenu je síce vnímaný zo strany spotrebiteľa ako záchranný produkt, no v skutočnosti, ak je spotrebiteľ vo finančnej tiesni a berie úver, aj keď nemá na jeho splatenie a spolieha sa na prax veriteľa, že po čiastočnom zaplatení sa bude „vec riešiť novým úverom“, tak takýto postup veriteľa je bez odbornej starostlivosti a obojstranne ide o nezodpovedný postup. Kým však na strane

spotrebiteľa ide o prirodzený postup v zmysle „potrebujem, dávajú, a preto beriem“, tak zo strany dodávateľa ide o postup bez odbornej starostlivosti, ktorý civilistika zohľadňuje pri vyhodnocovaní vadnosti právneho úkonu.

Veriteľ musí počítať s vyvodením dôsledkov zo strany súdu súvisiacich s podcenením bonity dlžníka. Je neakceptovateľné, aby sa spotrebiteľom poskytovali úvery do takej miery, že na dlhé až viacročné obdobia sa spotrebiteľia nezodpovednou úverovou praxou veriteľov zaúverujú až do nezvládnuteľných rozmerov. Opatrenia súdu sú v takýchto prípadoch plne kompatibilné s cieľmi smernice o spotrebiteľských úveroch (bod 26 preambuly).

Žalobca si podľa predloženého zoznamu úverov spolu s manželkou zobral úvery od žalovaného vo výške cca 26 985,45 Eur. Takýto objem úverov za cca stopercentnú cenu musí výrazne otriasť rodinným rozpočtom aj u finančne lepšie situovaných domácností. Ak žalobca spolu s manželkou bral úver na úver už do troch mesiacov od predchádzajúceho úveru aj za cenu cca 100% p. a., je zrejme, že ich finančné možnosti neboli adekvátne objemu braných úverov a ich príslušenstvu, ktoré ešte dlh znásobovalo.

Ak sa poskytujú spotrebiteľovi drobné úvery za podstatne vyššiu cenu oproti bankám a jedným úverom spláca predchádzajúci úver, zo strany spotrebiteľa úverovej služby (odvolací súd to plne vzťahuje aj na žalobcu) je dôvodná úvaha nielen o tiesni spotrebiteľa, ale aj o jeho ľahkovážnom prístupe. Na strane veriteľa sa však jedná o nezodpovedný prístup bez odbornej starostlivosti, ktorý nemôže zostať bez povšimnutia.

Súdy už judikovali, že aj ľahkomyselnosť dlžníka je kvalifikačným kritériom úžery (napr. Krajský súd v Prešove vo veci 3Co 3/2011). Kvalifikačné kritériá úžery nie je možné taxatívne uzavrieť.

Pre porovnanie, podľa rakúskej právnej úpravy je „neplatný právny úkon, ak niekto využije ľahkomyselnosť, stav núdze, slabomyselnosť, neskúsenosť, alebo rozrušenie mysle niekoho iného takým spôsobom, že sebe alebo tretej osobe za poskytnutie plnenia nechá sľúbiť alebo poskytnúť protiplnenie, ktorého majetková hodnota je vo vzťahu k plneniu v nápadnom nepomere (§ 879 ABGB ods. 2 č. 4)“.

Vzhľadom na nedostatok explicitnej úpravy tzv. civilnoprávnej úžery sa dá judikatúrou dosiahnuť rovnaký výsledok. Civilnoprávna úžera spôsobuje neplatnosť právneho úkonu v celom rozsahu pre rozpor s dobrými mravmi (NS ČR 21Cdo 1484/04), pretože sa poskytuje úver pri nadvláde veriteľa za úžernú cenu úveru. V danom prípade pri zjavnom využití aj ľahkovážnosti dlžníka stačí, že k využitiu nadvlády nad dlžníkom dôjde aj čo len z nedbanlivosti (KS v Prešove 3Co 3/2011).

Vzhľadom na to, že daná vec nebola doposiaľ posudzovaná z hľadiska ľahkomyselnosti dlžníka pri úvere za neprimeranú cenu úveru, odvolací súd oboznámil účastníkov s takýmto právnym posúdením. Žalovaný však na toto právne posúdenie nereagoval. Vo vyjadrení poukazuje na tieseň, ktorá podľa neho nemá právny význam cit. „finančná tieseň - aktuálny nedostatok finančných prostriedkov sama o sebe je irelevantná pri uzatváraní zmluvy o úvere a nemá vplyv na posúdenie platnosti zmluvy, nakoľko by sa potom každý dlžník mohol odvolávať na skutočnosť, že v čase uzatvorenia zmluvy o úvere si neuvedomoval podmienky, za ktorých sa úver poskytuje nakoľko bol vo finančnej tiesni.“

Odvolací súd v súlade so zásadou hospodárnosti nevykonal dokazovanie na tvrdenia o tiesni. Nič menej odvolací súd nemôže nereagovať na obranu žalovaného. Bez ohľadu na povahu tiesne, a teda aj využitie finančnej tiesne dlžníka v spojení s neprimeranou hodnotou protiplnenia (ceny úveru 132% p. a.) predstavuje podľa názoru odvolacieho súdu konanie v rozpore s dobrými mravmi a na finančnom trhu pri požiadavke odbornej starostlivosti je takáto úverová politika neakceptovateľná. Tieseň je neprehliadnuteľná civilistická kategória.

Žalovaný vo vyjadrení nepovažuje poplatok 132 % za neprimeraný a za rozporný s dobrými mravmi. Poukázal na to, že je nebankovým subjektom, u ktorého je riziko podnikania a náklady oproti bankám vyššie. Za dôležitú považoval prax obdobných subjektov. Žalobcovi poplatok vyhovoval a peniaze prevzal. Poukázal tiež na to, že žalobca sa rozhodol dobrovoľne.

S argumentom žalovaného nie je možné súhlasiť. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ale aj Najvyšší súd Českej republiky uzavreli, že nie každá dohoda o úrokoch pri úvere je akceptovateľná (porov. uznesenie NS SR 1MCdo 1/09, rozsudok NS ČR 21Cdo 1484/2004).

Najvyšší súd dospel k záveru o rozpore neprimeranej ceny úveru bez ohľadu na to, či dlžník peniaze prevzal alebo rozhodoval sa dobrovoľne. Odvolací súd nemá dôvod na odklon od uvedenej judikatúry najvyššieho súdu. „Nemohou byť žiadne pochybnosti o tom, že nepriamo vysoké úroky sjednané pri peněžité půjčce sou považovány za odporující obecně uznávaným pravidlům chování (NS ČR 21Cdo 1484/04).“

Odvolací súd poznamenáva, že je neakceptovateľné porovnávať ceny úverov so subjektmi, ktoré ich dojednávajú v spoločenský nežiaducom rozsahu.

V predmetnej veci ide o cenu úveru 132 % p. a. a odvolací súd túto extrémnu až úžernú odplatu za úver považuje za dôvod absolútnej neplatnosti úveru bez ďalšieho. Tak neprimeraná odplata za úver ohrozuje najmä sociálne slabšie obyvateľstvo a úverový právny úkon za takéto úžerné protiplnenie je ťažko možné podrobiť moderácii. Z celospoločenského hľadiska sú takéto úverové praktiky nebezpečné v súvislosti s neprimeraným úverovým zaťažením obyvateľstva. Pre porovnanie nemecká judikatúra stabilizovala závery o úplnej neplatnosti úveru, ak boli dohodnuté úroky vyššie ako 12 % nad priemer na trhu (BGR AZ: XI. ZR 252/89). Odvolací súd si tiež osvojuje závery rozsudku tunajšieho súdu 3Co 3/2011 o neplatnosti úveru, ak úroky prevýšili priemer úrokových sadzieb bánk o viac ako 100 %. O tom, že cena úveru 132 % nie je kompatibilná s týmto záverom, by nemali byť žiadne pochybnosti.

Odvolací súd vo svetle komparatistiky poukazuje na viaceré právne úpravy a spravidla cena úverov neprevyšuje 20 % (viď. Prehľad úrokových stropov v rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co 67/2008).

Žalovaný ďalej poukazuje na to, že so žalobcom neuzavrel spotrebiteľský úver a že je na daný prípad nepoužiteľná ani smernica Rady 87/102/ EHS z 22. 12. 1986.

K tejto obrane odvolací súd poznamenáva, že svoje rozhodnutie založil predovšetkým na absolútnej neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi.

Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že „právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad“ (III. ÚS 209/04).

Žalovaný vo vyjadrení špecifikoval poplatok na 1/3 úroky a 2/3 poplatok ako náklady na vypracovanie a administratívu pri uzatváraní zmluvy. Podľa žalobcu nejde v prípade tohto poplatku o rozpor s poctivým obchodným stykom a poukázal na ust. § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka. Podľa žalobcu dvojtretinový poplatok zákonu neodporuje.

Odvolací súd sa plne stotožnil a osvojuje si argumentáciu Vrchného Krajského súdu Karlsruhe z 3. mája 2011 (17 U 192/10), ktorý potvrdil rozhodovaciu líniu, podľa ktorej je pre spotrebiteľa vždy neprijateľné spoplatňovanie akýchkoľvek úkonov a služieb dodávateľa, ktorými spotrebiteľovi

neposkytuje skutočné protiplnenie, ale naopak tieto sú poskytované (vykonávané) vo vlastnom záujme dodávateľa (bod 34. rozsudku).

Žalovaný ďalej považuje za nepoužiteľné rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci POHOTOVOŠŤ/Korčkovská a zvyrazňuje procesnú autonómiu členských štátov.

Tým, že odvolací súd založil svoje rozhodnutie na ustanoveniach o vadnosti právneho úkonu podľa Občianskeho zákonníka, nevidel dôvod bližšie analyzovať vec z hľadiska osobitnej právnej úpravy týkajúcej sa spotrebiteľských úverov.

Predmetná úverová zmluva bola uzavretá 16. 04. 2007, teda v čase účinnosti prvého zákona o ochrane spotrebiteľa (zákon č. 634/1992 Zb.). Uvedený zákon explicitne za spotrebiteľskú zmluvu označil aj zmluvu podľa Obchodného zákonníka (§ 23a). Dôležité je, že úver poskytoval žalovaný na základe zjavne typovej zmluvy v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti a žalobca prijal úver nie na podnikanie či inú obchodnú činnosť.

Vzhľadom na úver ako typ zmluvy upravenej v Obchodnom zákonníku ide o 4-ročnú premlčaciu dobu, ktorá je v prospech spotrebiteľa (§ 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Žaloba bola podaná v rámci premlčacej doby.

So zreteľom na to, že odvolací súd posúdil absolútnu neplatnosť predmetnej úverovej zmluvy nie s poukazom na osobitný predpis o spotrebiteľských úveroch, nevykonal ani ďalšie dokazovanie navrhované na preukázanie nekalej obchodnej praktiky žalovaného v súvislosti s tvrdením o nanucovaní účelu úveru spotrebiteľom tak, aby nešlo o spotrebiteľský úver.

Žalovaný neuviedol žiadne relevantné skutočnosti, ktorými by ospravedlnil neprimerané podmienky vrátane hlavnej náležitosti ceny úveru. Odvolací súd z uvedených dôvodov potvrdil rozsudok prvostupňového súdu vo výroku ako vecne správny (§ 219 ods. 1, 2 O. s. p.).

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 224 O. s. p. v spojení s ust. § 142 ods. 1 O. s. p. a priznal úspešnému žalobcovi trovy odvolacieho konania z jedného úkonu právnej služby, a to vyjadrenie k odvolaniu z hodnoty 224,39 Eur - 19,92 Eur + á 7,41 paušál = 27,33 Eur + 20 % DPH (5,47 Eur) = 32,80 Eur.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.